

ՄԱՍԼՈՒ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Գեւորգյանն հոգեւոր ճեմարանի նոր մասնաշէնքի հիմնարկեքը

Գրողների համահայկական 5-րդ համաժողովի մասնակիցներին

ընծայաբերեց «Արդի հայ քնարերգության» երկհատորյակը:

Վեհափառ Հայրապետն իր ուսնախությունը հայտնեց գրողների՝ Մայր Աթոռ այցի կապակցությամբ եւ Նշեց, որ գեախատում է միության վարչության անդամների ջանքերը՝

եղ, որ համաժողովը կերի իր օգտակարությունը եւ ցանկալի պատճեղը կուտ: «Ամբեթը, որ գործ միջոցով եւ սիրահանվով, որ եւ սերունդների համար պետք է հպարտության առիթ դառնալ այլևս, հիշատակ եւր նախկին հայրենի գործերն են մեզ հպարտությամբ լցնում: Վերոգրո շրջան է հիմա հայերն ամբեթը պահպանողները, որամանկությունն առեւ եւ: Շողովը, որ համար գործի որոք պետք է լինի նա առանցողությունը, մեծակակ ծայա: Շողովի որոք հայր պահ տի՛ խլի գործի կողմից հայերն ծայա՝ խլի գործի շարի գիտակցությամբ, խլի գործի սիրո առանցողությամբ» - մասնակցությամբ աւագ երկրի Արթուրով:

Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետը պատասխանեց գրողների հարցերին:

Հանդիպման ավարտին Վեհափառ Հայրապետը մասնակիցներին նվիրեց Մայր Աթոռի հրատարակած երեք արժեքավոր աշխատություն:

Յուլիսի 11-ին Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածին, համախառնագումարային Ա.Ս.Ս.Տ.Տ. հարկերի և Բայրազյան Պարտիզան և Անկախ շաղկապ հարկերի, տեղի ունեցավ ճանաչական ուժով հասկանալի և հարկադրող կրի մասնաշենի իրականացումը։ Մարտի 20-ին մասնակցում էին Մայր Աթոռի միաբանական և շինության քաղաքական Կենտրոն և Սևան Քաղաքապետի զավակ Ս. Սյուրյանցիները։

Մարտի 20-ին ընթացքում

[illegible]

մասնակիցներին եւ օրակարգը, շնորհակալություն հայտնեց Վեհափառ Հայրապետին եւ մասնակիցների անունից Նորին Սրբությանն

Ֆրանսիա-Հայաստան պատգամավորական բարեկամության խմբին

Ամենայն հայոց Կաթողիկոսն
ընդունեց Ֆրանսիայի Սենատի
պատվիրակությանը՝ Ֆրանսիա-
հայաստան պատգամավորական
բարեկամության խմբի նախագահ
Սերժ Լագոշի գլխավորությամբ:

Ռոդոլֆերով խմբի Մախազախի
առաջին այցը Հայաստան եւ Մայր
Սբոյ Սուրբ Էջմիածին՝ Ամենայն
Հայոց Հայրապետն անդրադար-
ձել երկու ժողովուրդների միջե
ստեղծ ջրմուռն ու սերունդ եղբայրական
կապերին, գոհունակություն հայտ-

Նեց հայորդիների հանդեպ Ֆրանսիայի իշխանությունների կողմից ցուցաբերվող հոգատար վերաբերմունքի համար, ինչի ականատեսն է եղել հովվապետական իր այցերի ժամանակ:

Չրույցի ընթացքում Նորին Սրբությունը հյուրերին ներկայացրեց մեր եկեղեցու եւ Ֆրանսիայի հռչակաւորությունների միջեւ առկա գործակցությունը, որի օրինակներինց մեկը Մայր Աթոռի տարածքում գործող բարեգործական մանկա-

Կան ատամնաբուժարաններ:

Իր հսթիքն արև. Լճագոծ շնորհակալութիւն հայտնեց ընդունելության համար եւ Վեհափառ Յայրապետին փոխանցեց պատգամավորական բարեկամութեան խմբի անդամները ողջոյններն ու հարգանքը:

Հանդիպման ընթացքում խոսեց նաեւ Յայրց Տեղապատմութեան ճանաչման եւ դատապարտման կարեւորութեան, Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութեան խաղաղ կարգաւորման գործընթացի մասին:

**Վարդապետական թեզերի պաշտպանություն
Մարտ Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում**

Հունիսի 30-ին Գեորգյանի հոգեդեր ճեմարանում տեղի ունեցավ վարդապետական բեղերի կազմալուծումը՝ Մանասյանի վարդապետության աստիճանի համար անցկացվող երկրկարադյուն Մայր Կեօր Սբ Էջիմիանի միաշնչեմունքի Տ. Մառութեան հար. Պողոսյանի «Պառավախ Մատառայան ստեղծագործությունները» Տ. Ներսիս Բեյ-Մարտիրոսյանի «Մկրտր Տալանե վանքը 201-2006 թթ. կառուցմանը և արհեստագիտական հաստիճանի Տ. Սուրենյանի հար. Բաբայանի «Մկրտր Գրիգոր Լուրևադե» և Բաբայանյանի հայացքներն ըստ «Մատալան որդեգրված» ստեղծագործություն» եւ Տ. Իսահակյանի «Պողոսյանի «Հաճախ Սուրբ Նշանը եւ վանքը հայ մանուկաբույժության մեջ»:

Դժվածամոդով, իր կազմով էիմ Սյուր Լեֆոր իր-
կանատե՛ն Ս. Մուրալեա եպա հալաշտրոսը՝ իրե՛ն Լա-
սալիսի գեղարդա իրգե՛րն ծեմարսիկի տեսու Ս.
Մախա եպա Մաշաշալեմ, ԵԴԴ Մալաշտրոսաղոթալ
կապտոնի ղեկա՛ն Ս. Մուրալաշե եպա ժամկոթն
Մուրալաշեի թեմի առաջնորդ Ս. Մկրտիչ եպա
ռոշալե, քննըղղ ներկայացա՛ծ թեղեղ, արողնե՛ր
պաշտաղաղոթալ։

Սպա Օշալակս Ս. Մեղուր Մաշոռը եղե՛րեղւո՛ւ, ձե-
մա՛ն Ս. Գառնե եպա վնդեղոթի, կաթողը՛ղը կա՛ն
նա՛նսաղը վարդապետալի առիթնալե՛րի տնդ-
նալի կարգե, Զ պաա հայր սուրբըը տա՛ցա՛ն գա՛լա-
նալե՛ն իմա՛ն իմաստոթալի խորիղոթալ։

Այս թվականի հունիսի 30-ին, ձեռամբ Հարավային Ռուսաստանի հայոց թեմի առաջնորդ Տ. Մովսես եպս Մովսիսյանի եւ մասնակցությամբ թեմի հոգեւոր դասի, օծելէ Բոլորնոսկայ քաղաքի Սբ Հարություն եկեղեցին:

Բուդյոնովսկը հիմնադրվել է հայերի կողմից 1799 թվականին եւ անվանվել Սուրբ Խաչ: Խորհրդա-յին տարիներին վերանվանվեց Բուդյոնովսկ: Ժամանակին քաղա-քում գործել է երեք հայկական ե-լակեցի, որոնցից երկուսը խորհր-դային տարիներին փվել են, իսկ մեկը՝ Սուրբ Խաչ մատուռը, պահ-

պակտներ սկսեցին տեղ օրերը: Յիշք տարի առաջ, թեմի առաջնորդը, Մկրտչե սրբազանի օրհուրությանը, կուրսայինք եկեղեցի, իմնալուծեց, եւ տեղի հոգեւոր հովիվ Տ. Արմեն քիւ, Բուրաքայի ղեկավարությանը ու տեղի հայ համայնքի նյութական աջակցությունը պակտնորի հասցեյն շինարարությունը:

Շարունակությունը՝ էջ 2

ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՐԻԿՈՍՆԵՐ
ՄՈԿՍԿԱ Գ ՏԱԹԵՎԱԺԻ
(1629-1632)

Դավիթ Դ-ի այն անակորոշ (չդեղորմված) և Սահակի հայն պար- ղաբանքը կաթողիկոսության վայր- լի խնամքում, ընդ Վարդ Սեփոք աղ- ղապետ անշնչացի, ով, և 100 թու- լակ անգնակա անորոշ չեղյալ հայաթուրքներ Սարգսյազում, որի անշուշտ Սոկրես Բաբայանը, որը հաջորդողն էր, կրեա հեկիկա- թուրքական անեղանակալիքներն է- լի ընդ Վարդ ժողովրդից կախ- լում էր կրեա կաթողիկոսաթուրք- շառակալն էնանդուն էր զոր- լում ընդ Յուրայի և այլ քառաջան- ռի հայ իշխանական կենտրոն, որոն- լու խառնակալն չախ Սեփից հու- լողուն տառակա Մամուկե կաթ- թողիկոսաթուրք Ումուտե Երան- լեմակ, դարձն էր ժողովրդական- լու խառնակալն արժանի ընդ։ Բե- լեա անոր, ըստ Երեմյան, վարդ- լու կաթողիկոսաթուրքն, սակալ- լու վարդալու ընդ աշտուղանի ու կու- լիցեղեղ զապալաշտե, թանի որ- լում լեղանակի ընդունակա կաթ- թողի Դավիթ Գ Վարդապետե- լու հաւաժողիցը լում էր լու- ժանի, թե ուր բացատրեց, թե լու- ժան հաւանտաթուրքն, թե՛ Ենե- լու հայ կանտակակ կարգը չախոր- լու մտահոգության թանի որ ըն- լեմակի որ նաեւ արաթողիկոս- լու հայ Գաբրիելը։ Այսպես թե այն- լու նա 1628 թվ. աշնանը Սյա- իակը վերադարձավ Եջմիածնի- ընդ բազմակա ժամանակ չեղե- լուցեղը, նկայալ այն բանի, որ Վարդ կաթողիկոսաթուրքն համար- լու իրաւանակն արդեւ կար- լու լուրճեր եւ գալիս Դարվաթաւա- լու, Երջուտանակ է, այսպես կը- լու, Դոմոմուտից, որ կը, հանլում- լու լուրճալ հաստատության, ընդ- լու

ի կաթողիկոսությունը: Ենթերկն, իրոք, ստանալով էր, թի որոն համարում էին, որ այդ վիճակը կրակ դուրս բերել էր Հոգևոր Տաճարից: Բնդուն Մովսեսը ետ-ի կոնց ընդհանուր թախանձանքի ցին է 1629 թի հունվարի 13-ին՝ Մնջույս թերթորդ օրը, որ թերթաթ էր, ծննդողորնց Ամենայն Վայցկ կաթողիկոս: Զննդողորնց մասնակցեց 12 խախտուար, որոնք մտնեցին, դոքսիտարք, պար-մաթիոլոց թի պապիակ: Մովսիսի հայտն էլ, թէ աշխարհիկներնց ունէր թէ մասնակցե ծննդողոր-նքան, եւ այլ ինչպէս է ընթացէ: Որոշ տեղեկություններ պապի-ակն թէ Մառցե՝ Վարդիթից է Մկալան հետեղող երիտակակն: Ե վրջաւե, տարօրինակ կերպով, կրակ կաթողիկոսությունը դնում է 1630-ին: Ս Օրմակայան քա-րաքաղութում է այն իրողութիւն, որ Վարդիթիցի ծահ-Արարի մահը տախմակմը դնում է 1629 թիլն եւ այն էլ՝ հունվարի 7-ին: Իրականում ծահ-Արարի մահացել էր 1628-ին, եւ կրակ հաղորդել էր շահ Մեհի-ն:

Մովսեսին իր ձեռնարկային պահից պետք է համարել կաթողիկոս, չնայած դա չէր կարելի. եթե՞ն իրական կաթողիկոսը կետևակը իր կամ է պաշտոնակապե չէր հրաժարվել հովվապետությունից: Հստորում, դա էլ պետք է կատարվեր էկեղեցական ժողովով: Մեզ քաջ հայտնի է, որ Դավիթ Գալարշապաղցուն Սպասանում դեռ կետևակ չէր, ուստի կանոնական կարգով Մովսեսը կարող էր լու պառնակից համարվել: Սակայն, իրոք, բացառիկ պայմաններն այնպեսշտորոշվին Մովսես Գ Տաթևացուն

Կաթողիկոսաւայ: Դպիկթ՝ 90-
այլ ցաւապի ճորտիկն իր ակե-
րոր, որ իր քաղաքիկն քաւոն ի
տալիս հեռաւոր Վալաքիանով:
Նոյս ինեւ Լաւմ զինքն ի զ քնիկ
էր տալով: Սաւաւի: որիս Լ-
թոսակն ի հոգեւոյ Միջնեւեղեցե-
լոսովն ի զ քաղաքիկն Եւ: Դայ
հալաքաւորեալեց Նոյս չէր իր
հոգեւոյ, ալիքի՝ մեղքաւոր ըն-
դի Լորդ: Նոյս Կաթողիկոսեւ
եղիս իմիմա ի շահակալ հոգեւ-
ոյ Նոյս, քաջ այլ հոգեւակ ի իր
նոց Լորդն իր, քալի իր մեղեւոն
ի եւեւ չալ տեղի հոգեւակ: Դի-
րալի, ոչկալ չէ մեղեւոն, որ Մոլե-
ւի Կաթողիկոսեւոյցուս այլեւն-
եղիս լոներ: Դոս զոյմովն յալ-
ն, որ եւեղեցակալեցոր Նոյս
իր Նոյմիքի հալաքեց ին ի մո-
ղով Կաթողի՝ ցաւալալթալիս
հաքց զմեւոն հաւաք: Պեւեր ի
հաւե մյուս Կաթողիկոսեւի ի
Սաւալթալեան ընդեւեւ ի հա-
ստալեոյ: Սկսեւ իր՝ 1629 թից ի
պիտի հալեւ Մոլեւոյ 4 Տաքե-
տիս հովվապետեւորեց: Որոյ հե-
ղիսակն Նոյս տալիս ին Նաւ-
Սոյեցի, իկ զորեւն իր՝ հոռու-
սեղիս իմակալեոյ: Սակալս ի
Օմանլիս իրավագործն Լաւե ի
աւոնով Տաքեւոյց իմակալեա-
լաւ, որո, իր տեալս, Լիկիդոն-
ժա ի ի ընդհատալաւ:

Իրեն շուտով զգացել տվեց Սահակ Գառնեցի աթոռակից կաթողիկոսը, որը փախել էր Վան։ Նա Բաղեշից այն կողմ չանցավ և՛ Կ. Պոլիս էլ չգնաց։ Դժվար չէ կոսհել, որ լավ ընդունելության չէր արժանացել։ Սահակը, իմանալով Մովսեսի ձեռնադրության մասին, փորձեց ընդդիմադիր գործակիցներ

տրված, արագ անվերջորէ մերժելու
Լրքայ պաշտպանէ միայն Պոլոս
Այրաքաղաքի վարդապետը, որը Կի-
լիկիայի շոյիակներն Այրաքաղա-
քի կաթողիկոսի եղբորորդին էր։ Այս
խոսքով՝ Առ չէր ներառվում Մայր
Մազո Էջմիածինը։ Առ համեն ի
մասն գնալ։ Դո՛ղիս են տալաթաւ-
հան կաթաղաղիկոսներն հրաման
բերել՝ նրա կաթողիկոսութիւնը
ճանաչելու մերժելոյրայ։ Բայց հո-
գաւոր ըլլաւ երբ, քսանի որ շահակն
իշխանութիւններէ չէին ճանաչի
տալաթաւհան հրամանը։ Տարա-
կեղ ղեզաւում Սահաւեկ եւեղեա-
կան նոր եղծվա՛կ կարող էր հաս-
տատել՝ նոր կաթողիկոսութիւն
հիմնելու Գլակա Ա. Կարապետ
վաղանգ։ Տաւադրա Կաւեցիի հա-
նուցով ընունէր Պոլոս Այրաքաղ-
աքուն եւ համեն առաջ Սահակի
գործը առնէր։ Պատճառն այն էր,
որ Մովսէս Տաւադրացիի եղբւր
էր՝ իրիկոր Կեսարացի, այսինքն
հայրաքաղաքի հապովորդը։ Մի-
այնքան որ Սահակը իր Կաթողի-
կոսի առ Կարապետի Կաւեցիի
անէր։ Եւ, իրոք, նա Սահակի հա-
մար ձեռք բերեց այդ հովուապա-
տոսը՝ Մուղուղ Զ տալաթաւ կաթաղ-
աքային կոմիտէ։ Սակայն կաթաղ-
աքային տաւաղեց առանց մեծ ե-
ւարարի համաձայնութեան, որը
մէկէն էր՝ Սպաղեոցի առաքամբ
բողոքին ճնշելու եւ պարսիկներ
ընդ պատճառովով։ «Ասիկ այն զ-
իւրավորեցի՝ Միքիդիս հասնեցեալ
Թունիս, Շիրակ, Սիւրբաք, Փոյալ
եւ Սարդիսիս»։ Կործնէր Սահա-
կի այդ մտքից եւն կանգնեցել։
Մովսէս կաթողիկոսի ուղղակի
նկարիակ Փիլիպոս Աւեցեցիի էր,
նրանց միախալել, խոտաւազել, որ
Կուտապաքով Ա. Կապ վաղեմի
որ բողոք հաստատեցին, կանանի
Սահակին։ Ավերին ինքուրն էլ խո-
տաւազ էւն 300 ուղիւն զուսմար,
միայն թէ եւեղեցեալին նոր պա-
տիւթանում տեղի չունենա։ Սակա-
յալ Սահակ լսել անգամ էր որդե-
ւորանալով ինչ, որ զուսմար
Լրքայ հապովորդին էին, որ զուսմար

ցը բերում է իր բաղձալի հրովարտակը:

Սահմանը և Պոլսու Արևադաշնի վարչապետը հանդիպեցին Դարբեքիով, որտեղ գտնվում էր հուկերու մեծ խանութը։ Մոտեն ուզում էին, որ ինքն անհատական բեռավոր հրովադայով։ Այս անգամ էլ Դարբեքիյիս իշխանությունները և բնիակն և Մարտուր, Ուհիշան Կապեցին և քաղաքի տաշարող Բարետը Ամեցին, որ Սոսիական աշխատանքի էր եղել ու հաշվողը, իսնեցեին Սահակին այդ մոցեց էր և կապեց և էնեցեին քաժաժե։ Մոտեն խոստանալ ուզած թե՛ 500 դրուշ, որ էր Էջմիածնի կախարհի իս հաճախի կոա թե՛։ Մոկեցան էլ կամակ գտեց Սահակին, սակայն մեջքիս դրան չէի համապեց և ղիմեց հուկերուին՝ մոխարուստը օրոքարդուն հաժար խոստանալով տարեկան 10000 դրուշու տուրը մոկե։ Այդ ժաժանակ Բարետը եպիսկոպոս էր մյուս իշխանություններ ղիմեցին հուկերու փաշային՝ մեծ եպարքոսին՝ քաջարդով Սահակի կապուտը և կոա բերեցին վաճառ։ Սա էլ պատահական։ «Միտե՛ք ինչ ինչ, եր ունեցե՛ք մեթո՛մ, երբ կա 10000 դրուշ և խոստանում մոկե՛ք պտուական գանձանակ»։ Դրան Ուհիշան Կապեցին պատահա՛հա՛ն էր, որ եթե ինքն մտադիր է 10000 դրուշով այդ ազա՛ց փաճա՛նե, ապա ինքը պարտատ է 20000 դրուշով տար։

Շարունակությունը՝ էջ 4

Ին Այսօրեանս շուրջ չորս տասնամյակ իր ազգայնական, քրիստոնեական ազգայնական, ազգայնական շփոթման իր քաղաքական կարգադրւել եղեցին: Տոհմիկ իրողութեանը անցելով՝ եղեցին որոշել եւ բազմաթիւ դժուարութեւն, սպառնալիքներ հետեւի որոշեց արձակել իր անհատիկ իրողութեանը իր ծայրագոյնեցեալ՝ արտուելէ վեր: Ծայրագոյն՝ շեղիւ տարիներ անհայտն իրողութեանը իր եկեղեցի համայնութեանը հոյսակ իրարմեայեցեալ եղեցին: Իրողութեանը, որոշ արդուները եկեղեցեան կառուցող համայնութեան՝ Տաղաւթի Կաթողիկոսի կտորով՝ ժամանակ հոյսակալեցին: Կայտն եղեցին պաշտօնեցողութեանը ի մշակուի, որպէս իր անհատական սկզբն սան իր եկեղեցեան իրողութեանը իրողութեանը: Լոյսաբարձութեան իրողութեանը:

լով աշխարհագրական ՅՈՒՆԵՍԿՈՒ ՄԻՍՏՈՒՄ, յուրօրինակ խառնուրդ պիտի լինի լինի մեր հայ եկեղեցական ճարտարապետության, պահպանելով ավանդական եկեղեցական տվուրյալները՝ օժտված է լինելու որ, հետաքրքիր լուծումներով, որը պետք է արտահայտի մեր հազարամյա մշակութային ու հոգեբան անձնակազմի, մշտական արթնությունը, ինչպես եւս պիտի լինի մեր ժողովրդի եւ հասկանալի երիտասարդության հավատքի լուսե վկայարանը:

Ի պատիվ եկեղեցու պաշտոնեության՝ հարկ է նշել, որ նմանատիպ հսկայածափավ աշխատանքները երբեք չեն եղել ի վնաս հոգեւոր խնդիրների: Եկեղեցու բարեխորատ հովիվ Տ. Մանուկ պապը ցուցաբերում էր մշտական հայրապետի հոգածության ներքին պահումը՝ հավատավոր հոտը: Այս առումով հատկանշական են երիտասարդության համախմբման արդյունավետ եղանակները ու հաճախակի

հանդիպումները: Ս. Յովհաննու Կարապետ եկեղեցին այցի է ընկնում իր շուրջը բավականին շատ հայ երիտասարդների ներգրավվածությամբ: դա խթանում է խրախուսելու նպատակով առաջիկայում նախատեսվում են դպրական ու սարկավագական ձեռնարդություններ:

Այն, որ եկեղեցին հեռագիտեն դառնում է նաեւ իմ երիտասարդ, փրկահար սրտերի ուխտի հաստատուն լուսավոր կենտրոն, ակնհայտ է. վկան բազմաթիվ պատկազրություններ են, Ս. Սարգիս Չորակարի տունի ամենամյա հանդիսավոր նշումը, ինչպես նաեւ երիտասարդների համայնակի այցելություններն ու կապալանությունը եկեղեցու հետ:

Եկեղեցին սերտ կապի մեջ է
ևսեռ Ռեքեթյան մշակութային կետո-
րոկի «Արշակ Տղարայան» վարժա-
րանի սաների հետ: Հոգեւոր դասե-
րից բացի, ավանդույթուն է ուր-
ե՛ղէ սաների տարբեր աշխերսդոկ
աշխարհայունները եկեղեցի, ինչպէս
ևսեռ հանրայունները բեմական ա-
ռաշնորդ Տ. Հովնան արք. Տրւեւ-
րյանի հետ: Հարկ է եւել, որ մասնա-
վոր տուների աշակերտներն էլ եր-
բայեւ ժամանակի ընթացքը բաժնու-

Ազգային ավանդույթները պահպանման գործում Ար Հովհաննու Կարապետ եկեղեցին ակառու Նախանձախնդիր է: Եկեղեցու ծոցում գործող շաբաթթյա եւ կիրակնօրյա դպրոցների ու տիկնանց միությունը հաճախակի կազմակերպում են Ե-

կղեցական ու ազգային իդեոլո-
ձեռնարկներ, որոնք թվում էին
տառակելի եւ հատկապես Ս. Մն-
դյան, Միջինի, Ա. Հովհաննիսյան,
Վերափոխման, հաշվարացի տուն-
րի կազմակերպիչը միջոցառու-
մանը, որոնք ուղեկցվում են նաեւ
առաքելական ավանդույթի հատու-
կոր ճաշերով, մատաղի օրհնու-
թյամբ, ինչպէս նաեւ ավանդակա-
կարծիքի իյուրահանութեամբ:

[illegible]

Կարապետ Եկեղեցու պաշտոնությունն իր հերթին ակտիվորեն մասնակցում է առեւ ներթմական միջոցառումներին ու ձեռնարկներին:

21-ի դարի մարտահրավերներին ընդառնա՝ էլեկտեղի հավաքագրվելի հեն կապը պահում է՝ Լաե Լորաբաց վեբ-կայքի միջոցով (www.stjohnshollywood.com), որ յուրաքանչյուր այցելու կարող է տեղեկություններ ստանալ էլեկտեղակա կայքից, Լաուարովից արարողությունների, տոների վերաբերյալ, ինչպես նաև ստանալ իրենց հուզող հոգեդր հարցերի սպառիչ պատասխանները:

Հովիվուհի Ար Հովհաննու Կարապետ եկեղեցիս հետապառու է՝ որպէս համբարձի փարոս, պէտք է շարունակի իր առաքելութիւնը՝ ամառշնորհելով մեր ժողովրդին դէպի աստվածաշնչյալ ճշմարտութիւնները եւ կյանքի արդար ու շիտակ ուղիները:

Հովհաննես ԳՈՒՄՐՈՒՅԱՆ
Լուս Անշեղես

Գ. Չալոյանի, Ավ. Իսահակյանի հետ

Մահակոնց ընդամենը մեկ ամիս առաջ՝ 1964-ին, Չրպաչե Զոչա-րը գրեց իր լավագույն ստեղծագործություններից մեկը՝ «Ապի-տակ գիրքը»։ Այդ գիրքը ասես ընդհանրացուցված եղավ գրողի ան-ցած ողջ ճանապարհի, խտացու-մը կյանքի իմաստի ու ներման։ Առանց վարանման կարող եմ աս-տել, որ այդ գործը Զոչարի լավա-գույն գիրքն է, նրա կյանքի պոե-մա, նրա կարապի երգը։

Ուրուխանի բնակչությունների ու թալանակների գտնահանող Զոհրի հայրը ստիպված է եղել գնել վերջինս ու լեռներ քարծնաբերդ, երիտասարդ մայրը կարողացավ, 5-ամյա Չրայա որդուն միկեն գաղթի կիսանամական փաթեկ հագնել: Որոգասը փախուժել ստիպված էր իր աշխատանքով վաստակել օդիկ հաց հովիվ Ս.Արարատյան ռաշիի գլուղերը մեկուն է հաճարվածություն չունեց դպրոց գնվում: Յտու լեզվով ուսման շրջանը, որիս հաջորդելն էր իշխանությունների ու կարգերի բեռնած փայլունների երկարաժամ տարիներ: Առտոցնալն փայլ գրավի ու վառ հորիզոնիս խոտացող իր գաղափարների խոստով տեղ առան նաև Զոհրին: Իր կարգերը հռչակել էր ժողովուրդների երադյություն, փառանքավոր էր աշխատանք ու հաճախությունը: Զոհար տեսել էր զոթո ու սուլ, ճարպակուր աղբատրուկ ու հարազատների ժամ:

Պոլեոս եւե այդ պատճառով լա-
ցափից առաջել գեղերուցորն
ընկողնքն նոր կարգերը. «Ժողոթ-
նակոյց հաճաղող» սկիզբից հե-
ղափոխական գործընթացներին
եւ երկար ժամանակ կողմ տվեց
«մարդկության եղբայրության
համար»: Իրենց կյանքի շրջակա-
ներով ու հեռավորություններով
էջ Եփրայի վաղ շրջակա հերոսներ
շատ են քննարկուած իրեն՝ հեղե-
նակին՝ ունեի այն աղօլ իսկաւա-
կապութեանը կյանքի կեաւա-
նամբ, ինչ ունեւ ինքը՝ Եփրայ:

Ռեզոլյուցիա երիտասարդի աստեղ վարձարձան մտնում է կուսակցական ու քաղաքական բուն զորոնեւորակ ոլորտ, ակտիւիզիէ: Մաքմաւցուցու գրական կլաիքիէ: Տարմաւ իրականակում ու ակիւրականակի եղաւաղակուցու 1930-ականեակի ծաղկ օրեակի ամեւըը պալաբուրում էին ամեւըը դեմ, նաեւ՝ ամեւ ինքի ուեւ՝ եւեւեւը, ազալիկի աւոքեւեւը, հաւաւալաիլաիլ կապիաւալիլաիլ, «ոլ յուրակակի»: Այլ իսուրը՝ ամեւ մարդ պալաբուրում էր իրմիակի դեմ ու ... իր դեմ: Եւկուրդի հաւաալաիլաիլ պալաբուրում ալ ինչ-որ չաիւիւ մեւնաւցեղ «աւաալաիլաիլ» պալաբուր երկրի եւսուրում: Ցաւեղ էր ժողովուրդակի ինչ-իչիւնը իսիլիլը: Հայ ժողովուրդը եւս րուրը չէր այր գլակիլը: Մեւեւ աւաալաիլաիլ ամեւըը թուր-իլաիլ պալաբուր էր հոմըմ պաիլ-իլ իր զիւալաիլաիլ եղաւաղակակի՝

րականացնելու համար: Գուցե ես այդ գիտակցությամբ Ջոյարե առաջիններից մեկը եղավ, որ պատրաստվի հենց սկզբին հսկվող ռազմից ու մեկնեց ռազմաճակատ՝ այնտեղից ուղարկելով թղթակցություններ ու հոդվածներ, իսկ հետագայում իր ապրածն ու տպավորությունները դարձնելով գրքեր ու վեպ:

Այդ, զվարճ ու հակապատկեր
 էին Ջոյարի կյանքը, գալիք՝ լե-
 ցունակ հանե բարոյութիւններով
 ճանձնակա՞նք՝ ճշմարտութեան
 ճիշդ՝ եւս ժառոյղ ու բացաւն է իսկ
 գաղափարներ, ռաւմանն է ի շար-
 եան՝ նոր արգաւազներէ, իր մո-
 ճը գարալիցք պատերից ինքնէն
 ու մեկն, դառնե ու դառապազ-
 րէն է մեր պատմութեան անցկիւն
 սիւսիւնը, բայց եւ ինքն է նոեթի
 եւն հաճախ մոլորութիւններով
 զիրկն ընկէն, նոյնս անկեծն-
 թաթար գոլեւեղն ու նոյն անկե-
 թաթարը նոզէլէ արտաբեր: Եւ
 տալանքս խիստ է եղել ինչպէս
 ժամանակակիցներէ, իրաւունք
 իրենց ասաք ապրողներ ինկա-
 մար, ուզեթ, ըստ ինքն, սիւսայ

Ինքն խոսքով և գործով, ունենալաճառ հին արժեքն ժողովրդի թվաբաշխությունները: Ի՞նչ, չափ քիչ ծանոթ էր գրողի կապեհին, գիտեր, որ և իսկ կարող էր ծախել մամուլային այս «երեկվա իր բաշխմամբներին» և ներել «երեկվա իր թվաբաշխներին»: Մյուս կողմից՝ իր ներշնչման պատերին և մանավանդ կապեհ լսքերին տասնամյակում ևս գրել է տխուրություններով ու դարձաբաշխություններով, կառուցումներով ու փուլադաժմանով լցված գործեր, հոգեդրվել իր ժողովրդի նոր կեանքամեծքով ու տանջվել նրա աշխատագրություններով: Ինչպես ժամանակի որոշ միապալարակապեհներ, Զալյարը երբ հասկանալությունների մեջ էր և աշխարհի ետև: Մահադուր դարի 20-30-ական թվականներին բերան մտնողական զգալապարագիտությունն ու բռնությունների թալա-բաշխությունները շատերին էր

կախեցին կայանաձևին առջև հիւր ու տեղ բնակողների հիւր արար կարող ու «Մայրենի լեզու» գործի «Պնդապետի պատմության» գլխուն, հստակ զարի՛կ Արարողին՝ իր ռուզգալ խոսքերի ասելով՝ «Խաբալակ լեզ. մեծ հայրյուն, խոր միայսի, ազգային իսրավակ հեղեղ, դասմարտե, անաստան կեդավոլ բնակողներին» (Պ. Բն. չար, Մուրի իրեր, հ. 1, Երևան, 1975, էջ 310: Արար Մեշեդումսին՝ իր կատարված նախ գործի, այսուհետ կնշվեց նախալ եղեղ (Ա.Կ.): Զանգակատ կայանի վերջին տասնամյակում Բնակող իր այն եզրակացությունը, իր մարդը, առավել ևս արվեստագետը՝ իր կայանի վերջին ող միայն կարող է հասկանալ պատմության ճշմարտությունը ու ըմբռնել, իր ող կայանով միախառն է եղել երեխային է դուրսսփայված՝ ինչն- ինչ անել:

[illegible]

Եթե Զոհարն իր հայրենի ծնւ-
ղավայրում մնար, գուցե եւ ճա-
նալած գութանավար ու ման բռ-
նող դառնար: Նրա հնչեցրած հո-
րովելը կըցներ հարազատ սար ու
ծորը, եւ կամ իր հոր նման լեռ-
կաբորձաւար արյունակէց վրի-
ժառուկներն հետ: Բայց ճակատա-
հարկ նրան գրողի կոչում էր տվել
ու մեծահոգի չէր եղել կյանքի

հարցերում: Թողած գիր ու գիրք՝
նա հաճախ տրվեց առտնին կու-
սակցական կեղծ պայքարներին,
վատեց իր ուժերը գաղափարա-
կան սին կռիվներում, եւ երբ եկան
«ղարծի» ժամանակները, անցյա-
լում տխուր շատ օրեր էին մնա-
ցել:

Շրժարի գրական մտադրել սկսածն է շատ երկարած էր ամառահանգչաբանի համար նա պատկերած հերոսները կանգնեցրդ հարաբերություններն ու մտածումները՝ պատրաստելի կորոնել մնացին։ Նրա գործերն է հաճախ խանդավառություն է գեղարվեստի դոստերություն էին՝ գրված գեղարվեստ, բայց այս գործը տարբեր էր։ Այսինքն է, գաղթ ու սով տեսած գրողի ի ժողովրդի պարած թալանի ու շարքի օրերին չէր ամառադառնում։ Սակայն քիչ-քիչ նույնացավ ինչ ազգային առեղծ տխրեցրդ եկող նվաճւեղծ, եւ գրպաւում էր նրա գրիչը մոմործող տառապանքն ու կորուստներն իշտուցանում։ Պատմական էր դրեման, որ կանգնել էր նրան ջրակամ, անկասկեղ այն լուսնայնոյս լուսաւոր շրջան, ծննդին կանխիկ դասակարգ գործեր, որպիսեւ էր «Եփրատի կամուրջին», «Վարկերի լեզուն», «Կարուր», «Ահապանք», որոնք եւսն հաստատուել, որ Շրժարի եւն անթր կրակի նման վառ էր մեր ազգային դեղեգեղությունը։ Նրան «Կարուրը» փրկավում էր նրան որ հերոսի կարգ, բնա Երանի հար տառել է իր երեւակայությունը, տարել իր պատկերի երկիրը, որտեղ դաշտերն անտեր էին մնացել, ամայի ծորերում բացւած գայելին էին ոռնում, արթորներն ակունքները փակվել էին։ Ինչպիսի ար անմարդի կարտուն է հեղա խորքեցի խոր յոյսը դարձել փրկալի հերոս Առաքելի խորքը։ «Կարուրը թողորդ միտքի տակ մնացած անթր կրակ է։

Շարունակությունը՝ էջ 6

ՀԱՅԱՑ ԴԱԹՈՒՐԿՈՍՏԵՐ
ՄՈԿՍԵՍ Գ ՏԱԹԵԿԱՉԻ
(1629-1632)

ՍԿԻՂՔՆԵՐ ԷՋ 3

[illegible][illegible]

որոշ բարեփոխողությամբ: Առաջին, 1627 թվի հունիսի 27-ին պատվով իր շխատարանի գործունեությունը էքսպանսիվ ապրեցնող ղեղավորի հաջորդությունների հաշվին, սակայն էլ ավելի օրոշ քաղաքի շարունակական իր ձեռնարկներով և շարունակաբար հետո: Երկրորդ, գաղափորի օգնեց ժողովրդի կամ տիրույթ խառնուրդներով կազմավորված իր կաթողիկոսական պարոնարիությանը հետ: Լոյս ուղարկված նիքիսիսները շրջում էին երկրորդ մեծ էր դրամ իսկ հակապատկեր էքսպանսիվ վերստորոգման համար: Մեծ աշխատանք տարավ էքսպանսիվ կապիտալիստի տեսակցական իրավունքներ պաշտպանելու ուղղությամբ: Սակայն դրանք մարմնավատություններին անդրադարձան ղեկավար է կոչվեց անավարձության պատճառով: Դավիթ Մեքսիկոսկին է Սահալի անխտեն ներգրավված էր, երեսները սպասեց զգալի ընդհանուր հարկավոր տակ իսկ դեռ ազգային տարաբույրություններ մեծ մասը, ուստի ահաբեկներ էր ինչոք էր խոսքին:

գործունեություն, որ վիճակը շտկվեր, օրինական ձեւերով դրանք ազատվեին եւ հաստատվեին վավերական կալվածագրերով: Նրա այդ ազգանվեր գործը շարունակեցին նրա հաջորդները:

Մովեսը եկեղեցին պայծառացրեց հարմար եւ հաստատուն ժամանակագրությամբ, այսինքն՝ հաճախակի արդիւնք կարգավորեց: Նա ոչ թէ նոր կարգադրություններ էր անում, այլ վերականգնում էր խաբարված կարգերը: Սակայն, մի ռավամբ, նրան է պատկանում մի կարգադրություն՝ կապված «Օրհնություն» շարականների հետ: Նրա աշակերտ եւ գործակից հա-

չառուր Կեսարացի վարդապետի վարկաբյաթը՝ ինչ սահմանել է օրինադրան տասը շաբաթան՝ հեղինակը Աստիպանոս Սյունիի պատճառատես տասը պատկերով «Ավագ» օրինադրանի վրա: Բայց դե էլ, ըստ երևույթի, նրա հնարավոր չէր, քանի որ Մեծ անապատի արաշտնորդ Ասրիգո Պարոտնուրը չափանշաններ էր իր վաճկոնը: Համաձայն տեղեկությունների՝ դա Վեռական պահանք է չէր, այլ թողնվել էր Աստարոյի կամփին:

Շարունակելի
Բաբկեն ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
ՀՀ ԳԱՍ թղթակից անդամ,
պրոֆեսոր

**Մեր Հովիտն
ՈՍԿԵՐԵՐՈՒՄ**

«Եվ տեսնելով ժողովրդի բազմությունը» բարձրացավ (Եսայի 40:3)։ Եվ երբ այնտեղ նստեց, Նրա մարմն էկան այն ավազանները։ Բացի այդ բերանը եւ ուսը՝ անհայտն էր (Մատթ. 1:2)։

Տե՛ղ [Տիրոջ] նկատառություն ու խորհրդածրոյանը։ Նրանց հր հետ չէր շրջեցնում, այլ երբ հարկ էր քննել նրանց, հիշել իր գնում ամենտեղ եւ բաղանջների ու զավառների խնամարկը [իմուն], իսկ երբ մեծ բարոյական էր հավաքվում, նստում էր իր տնոյում։ Այն էլ ո՛չ բարոյացի եւ ո՛չ իրապարակի մեղեքում, այլ [Եսայի] վրա եւ անապատում, որպեսզի մեզ խրատի՝ չգործեց ցուցադրաբար՝ մարդկանց աչքի տեսել, եւ հեռու մնալ բազմությունից, հավակնաբե երբ պետք է եւ պաշտպան է զգաստանալ եւ խնայ կայունոր բաների մասին։

«Եվ երբ այնտեղ նստեց, ասում է Նրա մարմն էկան ավազանները»։ Տեսնո՞ւմ են՝ ինչպե՞ս էր աճել [նրանց] առաջինությունը։ Ինչպե՞ս էին մարմնավոր ազդեցությունը, որովհետեւ եկել եւ բազում հրաշքերով եկել տեսել, ցանկանում էին նաեւ լսել մեզ ու քարոզարկելու քաղերք։ Եվ հենց այդ էլ Նրա ուսուցանելով, այս խորհրդերն ասելու պատճառով ուսուցանել։ Բանազի Լա բժշկում էր ոչ միայն մարմինները, այլ նաեւ ուղիղ էր հողիցներ, ապա հողիցների իմաստավորելու վերադասումով էր խնամախոսելու դարձնակներն՝ Իր վարդապետությունն անեւ-անեւ ու զգաստաւ օգտագործել խորհրդեր խնայելով գործերին։ Եվ փակում էր անապոյի հերձակառդերի բեմաները։ Միաժամանակ դառնում էր երկուսը, որպեսզի մերթ մեղք էր եղեց միտւած ուղղությունը բերելով՝ ցուց տալ, որ ուղի կենդանության մարդիկ հիշել է։ Ինչպե՞ս որ արեց այդ ժամանակ։

«Բացեց իր բերանը, ասում է, եւ ուսուցանեց նրանց» (Մատթ. 1:2)։ Եվ ինչո՞ւ. «Բացեց իր բերանը», որպեսզի իմանաս, որ խոր-

ՄԱՏԹԵՈՍԻ ՎԿԵՏԱՐՎՆԻ ՄԵԿԼՈՒԹՅՈՒՆԵՐԻ

(մեկնություններ Երանիկների)

տում էր, մինչ լուռ էր եւ ոչ միայն, երբ խոսում էր, այլ մերթ իր բերանը բանալով եւ մերթ իր գործերով էր խոսում։ Իսկ երբ լսեւ, թե տուր-բեցնում էր նրանց, այլ կարծիք, երբ միայն էր ավազանների հետ եր խոսելով, այլ նրանցով՝ բողոքի հետ։ Եվ քանի որ շատեց ինք տեսնում էին, անապոյ ու երկուստեղ, այդ պատճառով էլ ավազանների գոտիին հր շուրջը բերելով՝ նրանց է ուղղում խոսքը։ Որպեսզի նրանց հետ խոսելով՝ բողոք միայնեին, ուղեւ խիստ կարիքն ունեւ այդ խոսքերի, անանկանց [սեւ տալ իմաստություն] վարդապետությունը։ Նույնպե՛ս, այս կատար ունեւանով, ասում է. «Խորքը դարձեց իր ավազաններին», Մատթ. 10:26։

Նույնը ցույց տալով, գրում է. «Լրա մարմն էկան ավազանները»։ «Ուսուցանեց նրանց», որպեսզի նաեւ ուղիքները հոճաղեւ լսել։

Որո, ինչո՞ւ է սկսում, կամ ի՞նչն է դնում մեր Նրա առաջինությունն հիմքում։ Լսե՛ցե՛ք ուշադիր, քանզի լսանք նրանց եւ բողոքի, եւ գրե՛ց նրանց համար, ուղեւ նրանի լի-նեւն նրանցից հեռու, հաստի եւ ազատեցնելու նայելով՝ ասում է ամբողջ տիեզերքին, որպեսզի հր խոսքերը հաստատի ոչ միայն նրանց մեջ, այլ բողոքի ուղիղ եր-նանիները։ Բանազի քան, թե՛ նրանի կրկին ձեւ, երբ աշտաւա-նաց, այլ թե՛ երանի՝ աղաքանու-նով։ Թեւ ասում էր նրանց մասին, բայց Նրա խոսքերը խրատ էին բո-լորին։ Երբ ասի, թե՛ «Տա՛ճ հետ մե՛ ձեր վայելիք բողոք օրերին, մի-նե՛ աշխարհի վայելքներ», կեսայի պիտի ունեւան ոչ միայն նրանց, այլ նրանցով ամբողջ տիեզերքը։ Եվ երբ երանի տա նրանց՝ հալածվող-ների, հալածողի վայելքներին, պակ-սել եր-րով չարաչաղություններ, այսպէ՛ս էր խոսել ոչ միայն նրանց, այլ նաեւ լրողը մուսներին համար, որ այդ ա-մենից հեռու ուղղություն կգաւ։

Բայց որպեսզի ավելի պարզ լինի, եւ դու, տղիներ, որ ավանդու-նեւ քեզ են վերաբերում, լսի՛ր, եթ ինչպիսիք քանակին խոսքերով է սկս-ում։

«Երանի՛ ինքով աղաքանու-նով, որովհետեւ նրանց է երկնից աղ-պարություն» (Մատթ. 10:3)։ Ի՞նչ է նշանակում ինքով աղաքաւ, եթ ոչ խոսելու եւ տրոյով բեքվալ։ Այս-տեղ հիշի անելով՝ կատար ունի շուրջը եւ կամքը։ Բանից շատեց նաեւ, որ խոսելու ոչ ոք չի եղեց կամքով, այլ ակամա եւ տախտոս-բար։ Թողնելը այդպիսիներին, քանզի զուեւտը եւ աստիճ-նանք ինքն էր, այլ նրանց, ուղեւ ի-նքե՛կ կամքով եւ խոսալիքներով ու ցանաղներով իրեն անեց։ Նայե՛ւ երանի է տալիս այդպիսիներին։

Իսկ ինչո՞ւ չապա՞ր խոսալիք-նի, այլ՝ աղաքանու-նով։ Որով-հետեւ տրակ նրանցից ավելի շատ է։ Եվ այնտեղ աղաքանու է ան-վանում նրան, ուղեւ երկուսով ու Սատն պատկերակներին։ Այս նաեւ Եսայի մարգարեի միջոցով էր ասում. «Դ՛ն կնայե՛, եթ ոչ խոսալիքներին ու հեզերին եւ նրանց, ուղեւ որով ու իմ խոս-քերից»։

Եվ քանի որ խոսալիքությունն բազում օրինակներ կան, եւ մեկը ինչ-որ չափով է խոսալի, մյուսը՝ ամենայն առաջինությամբ։ Այս խոսալիքությունը պատկերով՝ նաեւ մարգարե է գովում եւ մտքի գա-ծությունը չէ, որ հաստատուն է հա-մարում, այլ սրտի բեկումը՝ այդ մասին անելով. «Բեքվա՛ն հողին եւ Սատն պատարագը, եւ բեքվա՛ն ու խոսալի սիրուն Սատով չի արիա-մարում» (տե՛ս Մատթ. Ծ 19)։ Երեք մատուցվեց, մեծ պատարագի փո-խանքն հենց սա մատուցելով Սատնին, հնոցի մեջ ասում էին. «Այ բեքվա՛ն անարեւ եւ խոսալի հեզով ընդունելի թող լինե՛նք»։ Ինչպէ՛ս այս է Զրիստոսը երանում։

այստեղ։ Բանից չարիքների բազ-մությունները, որոնք ապականե-ցին ողջ աշխարհը, գոռոզություն-նից մտաւ. բանալուրն, մինչ այդ այդպիսին չէր, այլ հետո դարձավ բանալուրն ու դարձավ՝ Դողուրը Նույնպե՛ս ասում է. «Դրպե՛զի չի-պարտանա եւ չեկնի սատակային դատարանին մեջ»։ Բանից առա-ջիկ մարդը, թշնամու Սատնի հոյ-տով [ցնցելով, ամենաուրվաքանալ եւ մահկանացու] դարձավ կարծե-լով, թե աստված կլինի, կորցրեց այն ամենը, ինչ ուներ։ Եվ Սա-տով, Նրա ամենությունը նախա-տեղով, հեզվեցնում ասում էր. «Ասե՛ Մատթ ինչով իրեւ մեկ մեզից»։ Եվ յուրաքանչյուր ոք, ով որսնից հետո կործակում էր մարդաշու-թուքը, տեսնում էր Սատնին հա-վաքար լինել։

Եվ քանի որ սա է չարիքի սկիզբը, արմատն ու բխումը, ուրախ եւ յուրաքանչյուր այդի համար դեղ է պարտադրում. իրեւ հաստա-տուն ու անասանի հիմք նայ այս օրենքն է դնում, որպեսզի երբ սա հաստատուն գաղաղությամբ ամ-բասն ներքնում, ապա կառուց-վի։

Հայրուհականի
Գրադարանի փոխարքի
Մարգար ՄԻՐԱՅԱՆԸ

ԽՈՍԵՔԻ ՅՈՐԳԻՆ

Սիպրի Թիւ 7-8, 10-11

**ԱՉԳԵՅԻՎ ԽՈՍՐԻ
ՆԱՏԱՎԱՅՆԻ
ՄԱՃԵՐՈՒՄԵՆԵՐԸ**

Չարկ է ուսումնասիրել լա-նանը՝ չինի թե քննարկի խոսելու անասանական կերպ. «Որովհե-տեւ ձեզ այլ բան չեք գրում, քան այս, ինչ կարողով եւ իս-կանում եք, եւ հոյս ունեւ, թե միկեւ լեքըց կհասկանա՞ր» (Բ Կորնթ. Ա 13)։ «Կուգե՛նայի այժմ ձեզ մտ լինել եւ փոխել իմ խո-

սելու ձեւը, որովհետեւ տարա-կույսի ձեւ ձեզ համար» (Չար. Գ 20)։ Տիրոջ համբարձնելուց հե-տա առաջին շնորհի, որի համար առաջապանեց շուրջ բառատու-ր, զատ Զրիստոսի պատկերի, պիտի արդե՛նք յեռուստեւնում, իրենց քարոզչության մասնակա-տերի ընակալիքների համակարկի խոսք ունեւան էր (Գործք Գ 31, Գ 20)։ «Եվ մինչ նրանք արդե՛ք խոսե՛ն, շարժե՛ք այն տեղը, ուր նրանք հավաքվեցին ինչ։ Ամենը [ցնցելից Սուրբ Դոգով, ու համար-ձակեցողով Սատնի խոսքն էին խոսում]։

Չարկ է խորակնություն չե-նել. «Կարե՛ն է, որ Սատն հոս-քը գետնի մնա, որովհետեւ ոչ բողոք նրանք, որ հարկալի ցնցի-լեւ, խորաչափեցին եւ։ Ոչ էլ բո-լորը, որ Աբրահամի սեղանից եւն, որովհետեւ է՛» (Հովն. Թ 6-7)։ Նաեւ առաջալեզ հորդորում է մտախո-գել ճառվել բարոյական կեւ-նա-կաւ հաջերից խոսելու, որովհե-տեւ ինչ է մեր փոխությունն ճամփան, քան անքնելի ռավա-նակաւ տեսություններն առաջ անելու ու բանալուցը. «Իսկ հա-բաշել ու բանալուցը մա-վաթից եղով արդարություն մա-վաթի մեջ է ասում. «Զո սր-տում մի՛ ասա՛, ով է լեւելու եր-տունը»։ Այնպե՛ս։ Կամ՝ «Ով է ի-շեցնելու համար»։ Այսինքն՝ Զրի-ստոսին վեր հանելու համար մե-տախոգել, իսկ ի՞նչ է ասում Փրի-քը. «Մոտ է խոսքը բեզ, բը բերա-վել է, եր սրտում»։ «Որովհետեւ նում եք բերանով Չրիստին Տեղ խոսողանեւ եւ քո սրտում հա-րաւուք, եք Սատով Նրան հա-վաքաւ, եք Սատով լեւել լեւելու-նից, որովհետեւ քանի որ արարանա-կաւ համար սրտով եք հավաքում եւ փոխություն համար խոսող-վանում բերանով» (Հովն. Զ 10)։

Դատարկություն, ինչպե՛ս ցույց է տալիս արդի մարդու անդա-

դարձը, իր ամեն տարիքում փնտ-րել է մարդու մտքի, սրտի, հոգւի հետ խոսելու ձեւերը, ժամանակի հզոր ու ընդգծված անասանա-կությունների բերանով ծաղրել է իշխող բանաստեղծական, հե-տադրական երկարաբանություն-ները, բառերի ոչ ճիշտ դասա-կություններն ու ոչ տեղին կիրառու-մը, եւ ի վերջո, կրկին Զրիստո-սը է պատերազմական սկզբունք-ներին։ Լուրի Գործք, որ նոր ու նորապալ շքանի տեսաբանե-րի կողմից որակվել է որպեւ ան-նախադասւած մարդկային հոգե-բանության ու առաջադրած պա-հանքների, եմբողանակն անմե-րկան մատուլ է «իկ վերջո, որի համար հայտնաբերվեց»։ «Իկ վերջո, որի համար միկնդեա այն կիրառել է, ու տե-սական ձեւակերպում է ստացել Ակետարանում։ Այսպե՛ս, որի համար հայտնաբերվեց, ոչ թե խոսելու, այլ աստաղաբանութեւ՝ ա-տուլ է Դողուս առաջադրած. որպե-սի Զրիստոսին հաւաք ընդունալի լինի, որովհետեւ կորուսանի լինալիքների համար խալի խա-րդողությունը հիմարությունն է, թա-րե՛կ փոխված խալիքի համար՝ Մատ-նու գործողություն, քանի որ գրվա՛ն է. «Պրիկ անհոգեւեմ իմաստու-նեի իմաստությունը պիտի արիա-մարնե՛ն»։ Ո՛ր է իմաստություն, ո՛ր է քանկեղը, ո՛ր է այս աշխարհի քննողը։ Չէ՛ որ Սատով հիմա-

րացեց այս աշխարհի իմաստու-թյունը, քանզի աշխարհի իր ի-մաստությունը չնախաճեւ Սա-տնու Նրա իմաստությունը։ Ատու-կա՛ն էլ հաճեց փրկել հավատա-ցյալներին այդ քարոզչության հի-մարությունը» (Ա Կորնթ. Ա 17-21)։ Մտնելից եւս մի տարբեր-կով հետեւեցնում ենք, որ առա-քյալներն իրենց քարոզը, գործ-նեւնությունները կերպ կարողե-նել են քառ գործող մտայնությու-նից, տիրող սկզբունքների, որովհե-տեւ իրենց, ապա հերքելով՝ մոլո-կորանքն առաջնորդել եւ կուր մշակված ռազմավարություն էր, որ գործողավոր էր մարդե-րա, որ գործողավոր էր մարդ աղաք [ինի մեջ, ծախ՝ խոսելու մեջ եւ ծախ՝ բարկա-նալու մեջ] (Հակ. Ա 19)։ «Բայց, որպեսզի ուղիղեցին եւ տուր-նեցին, կեկեցեց լսել կանեւում եւ ինչի խոսք խոսել ինքնով, քան բազում խոսքեր՝ լեզվով» (Ա Կորնթ. Ա 19)։

Միս արքայազանով քառա-ասպեւ իմաստություն նկատմամ սնդը ընդունել էր դարձում մարդկային այս բողոք կեւերը, ո-րովհե՛տեւ նրանք մտնում էին ան-նախադրեւ ժողովուրդների ու խո-րդող լեւելի՝ հիմալիքի ու աշա-րդողեւք բեւեւեղով հատկապեւ խոսքի վրա։

Հայրուհականի Թիւ 7

ԿԻՑ մեկնակում

ՔՐԻՍՏՈՆՅԱՆ ԿՅՎՔԸ ԽԱՎՉԻ ԵՎԼՊՊՐԻՔ Է...

Մեր հյուրերն ԵՄԱՅՈՒ ՍԵՐՈՒ ՍԵ ԷԶՄԻՔՆԻ ՄԻՔԵԱՆ Տ. ՇԵԽԱՅԵՂԱ ԽԱՅԱՏՐՅԱՆԸ

- Հայր սուրբ, ինչպիսի՞ն պետք է լինի ճշմարիտ քրիստոնյայի կարգադրի, կերպարը: Ի՞նչ է ուսուցանում Սուրբ Պիոյն այս մասին:

- Սուրբ Պիոն մեզ սովորեցնում է, որ քրիստոնյայն այն մարդն է, ով իր ողջ կյանքը կիրում է Քրիստոսին՝ պայքարելով քրիստոսական կյանք: «Քրիստոնյա» բառն արդեն իսկ նշանակում է քրիստոնյան, քրիստոսական: Քրիստոնյան ուսումնեց ծնյա հասակային եւ այն մեր կյանքում Ի-րազորեղու համար պետք է լավ իմանալ հատկապես Նոր Կտակարանը: Յուրաքանչյուր քրիստոնյա պետք է լավ սերտի Սուրբ Պիոյն, որը մեզ հիմնական աղբի է ընկնում: Քրիստոնյան ճանաչելու եւ քրիստոնեական կյանքի վերադարձնելու ու բարոյությունը ճանաչելու համար: Սակայն Քրիստոսի ուսումնեց միայն տեսական գիտելիք է: Քրիստոնյա լինելը մեզ պատասխանատվություն է, որովհետեւ որքան շատ ենք իմանում քրիստոնեության, Քրիստոսի մասին, այնքան մեք լուրջ ծանրանում է (միաժամանակ նաեւ բարոյություն, եթե սիրով մեք կատարում Քրիստոսի պատկերակները): Մենք կատարում ենք Քրիստոսի պատգամները, որովհետեւ սիրում ենք Նրան, գիտակցում, որ Նրա հարգապատ գավաթային է: Քրիստոնյան պետք է հետեւի Քրիստոսի կյանքի օրինակին: Մեր Տերն ասում է Ավետարանում: «Եթե մեք կամենում է հետեւել Իմ, թող ուրախ եմ ասեմ, վերջին իր խաչը եւ գա Իմ ետեղի» (Մատթ. ԸԶ 24):

- Հայր սուրբ, որո՞նք են այն հատկանիշները, որոնք կորոշ պետք է լինի ճշմարիտ քրիստոնյային:

- Քրիստոնյան պատկանում է Քրիստոսին: Ս. Պիոյն առաջադրն ասում է. «Եթե՛ր մեք լսենք ձեզից իմն մարդուն» իր նախկին կեցողով, այն, որ ապակասություն է խաբեւորել զանկություններով, Նորագոյեցե՛ք ձեր մարդը եւ իրողով ու հաւեքե՛ք Նոր մարդը, որ ստեղծված է ըստ Նստուն՝ արարույթյան եւ ճշմարիտ սրբությունը (Եփես. Դ 22-24): Քրիստոնյան պետք է արժեքավոր մյուս մարդկանց: Իր իր անկն մեք պիտի կրի Քրիստոսին՝ իր եւ իր շրջապատի պատկերով:

տի համար, որովհետեւ մեք քրիստոնյա կարող է մի ողջ համայնքի փոխության աղբի դառնալ: Անշուշտ, խոսքը ճշմարիտ քրիստոնյայի մասին է, որովհետեւ պետք է գա-նազանել ճշմարիտ քրիստոնյային կերպը: Ճշմարիտ քրիստոնյան Քրիստոսին լույսը եւ սերը տարողն է: Բայց նաեւ ինքն պիտի որդակ կործան լինի: Քանզի Ե օժտված լինի շատ առաջնություններով, որոնց գուրջ խոսքերով է, որից էլ դիտել է սերը, ուրջ քրիստոնեական իմիջն է: Մեր Տերն ասում է. «Եթե որք մեք միմյանց սիրեն, դրանով բոլորը պիտի իմանան, որ դուք Իմ աշակերտներն եք» (Յովհ. ԳԶ 35): Քրիստոնյան իր կարող լինի բանաբար, դատող, նախաձեռն: Մյուս ամենը իրողը եւ քրիստոնեական կյանք ոգուն: Քրիստոնյան Տիոն օրինակով պետք է աղոթի իր ընամիտին համար, ապ սիրո գեղազույթն աստիճանն է՝ մեծ սիրտ-գործություն:

- Հայր սուրբ, գիտե՞ք, որ քրիստոնյա դառնալու առաջին նախապայմանը մկրտու-թյունն է: Արդո՞րք միայն մկրտությունը բա-նալար է քրիստոնյա կոչվելու համար, թե՛

այն քրիստոնեական ընթացիչ, ճանապարհի սկիզբն է միայն:

- Մկրտությունը եկեղեցու 7 խորհուրդներից առաջինն ու բոլոր խորհուրդների գլուխն է: Սբ Մկրտության մարդն անդամագրվում է եկեղեցուն, դառնում քրիստոնյա: Մկրտու-թյանը հաջորդում է Գրոյն խորհուրդը, որով մարդն աստուծո է Սուրբ Հոգու շնորհները: Մկրտությունն աստվածամանադրության, քրիստոնեական կյանքի սկիզբն ու դուռն է: Մարդը կարող է լինել բարեպաշտ աննկամու-րություն, ունենալ քրիստոնեական հատկա-նիշներ, սակայն իր կարող քրիստոնյա հա-մարվել, քանի դեռ չի մկրտվել, որովհետեւ չկրկությունը մարդը քրիստոնյա լույսը չի կարող տեսնել: Սակայն մկրտությունը քրիստոնեա-կան ընթացիչի սկիզբն է միայն: Կարելու է, որ մկրտող աննջ գիտակցի, հակակա-ն Մկրտության խորհուրդի եղությունը՝ իր կյանքի ընթացքում բազմապատկելով եւ պարագրե դարձնելով մկրտությանը ստացած շնորհները, հակառակ դեպքում հեշտություն կկորց-նի որակը: Մկրտության պետք է հաջորդի մեր աստվածաբանաշար, աստվածամահոն կյանքը՝ զարդարված բարի գործերով ու ո-րոշումներով:

- Սբ Հայկուն առաջադրն ասում է, որ «Մե-ռած է աշխույռն առանց գործերի» (Հալ. Բ 26): Ինչպե՞ս պետք է հավատին համապա-տասխանեցե՞լ գործերը:

- Հավատը պետք է գործնական դրուե-րում ունենա: Մարդիկ հավատի մասին կա-րող են երկար ճառել, բայց չունենալ հավա-յուն կյանք: Նա ասն ավելի վրանալու է, ո-րովհետեւ պատասխանատվությունն ավելի է մեծանում: Քրիստոսն Ավետարանում պատմում է երկու որդիների առաջն (Մատթ. ԻԲ 23-24): Հիշեք, թե ինչպե՛ս խայրն իր երկու որդիների պատգամում է աշխա-տել պաղուն: Որովհետեւ մեկն ասում է՝ վկա-տարեմ, սակայն իր կատարումը: Մյուս որդի-ն մեծում է իր պատվելով, սակայն հեռու գր-կանը: Իր արարչի համար եւ կատարում իր կամքը՝ Բայց գոյում է այդ գավաթին: Մեք ե՛լ պետք է մեր երկակար իր կամքը կատա-րենք: Մեր ասում է. «Վյն ճառան, որ գիտի իր տիրող կամքը, բայց Նրա կամքի համա-ձայն իր պատարանը, շատ մեծ կուտի»

(Ղուկ. ԺԲ 47): Մեք՝ քրիստոնյաներս, գի-տենք մեր Տիոնը կամքը, պատվիրակները, ո-րոնք ամփոփված են Սուրբ Գրքում, սակայն արդո՞րք որակք վերաճում ենք կյանքս...

- Հայր սուրբ, իսկ ինչպե՞ս կարող է քրի-ստոնյա դարձալ բացահայտել, որ ինքն կեր-թի մեք է, այսինքն՝ կամա՞յ թե՛ ավանա բաժնա-սում է իր նմանին, չարախոսում, նախա-ճում՝ ինքն իսկ զգալով այդ...

- Իր իզուկ դիմանելու համար քրիստոնյան պետք է լինի իրողություն արտա-րյան վիճակում, ունենալ իրողություն տեսող-թյուն: Սյատե մեծ դեբ ունեն փորձառու ի-գեղությունները: Մեք կարող ենք մեք ին-րազուել Նրանց օգնությունը, ունենել, թե՛ որ՝ ենք հասել, ինչի՞ց՝ ենք հեռացել: Այսա-րումով մեր կյանքի կավազանն ուսուցիչն այդ «հավատը» մեք հեռացնում է Քրիստո-սից: Քրիստոնյան մեք է Ավետարանում «Ճառելուց կանա Իմ անունով ու կասեն, թե՛ եւ մեք Քրիստոսը, եւ շատերին կործանեն» (Մատթ. ԻԲ 5): Մարդ պետք է ուշիվ եւ նո-հե՛ր ինչի՞ տուղը ճշմարտություն տարբերել հա-մար: Քրիստոնյա իմիջն իր Եկեղեցին՝ իրա-գործելու համար իզուկներական այն առա-բությունը, որի համար աշխարհի չեղել իր համարվածություն հեռու էլ ուրախեց Սուրբ Հո-գուն, գրողաբեք առաջակներին, որակե՛վ շարունակեն այդ առաքելությունը:

- Ստակվածությունը՝ ճանապարհին մար-դը շատ հեշտություն կարող է ընկնել տար-բեր արդյունավետության կամավերադարձ-ներին ծուրակը, որոնք բարոյում են՝ քրիստ-ոնեական դիմակի մյուս ծավալում: Ինչպե՞ս ի-րապից տարբերել ստույն ու ճշմարտություն:

- Մյուս տարբեր կրկական կազմակեր-պություններն հանդես են գալիս Քրիստոսի պատկերով, հավաքում են բարոյալ, եւ թվում է վստա թան լինն անում, սակայն իրականում այդ «հավատը» մեք հեռացնում է Քրիստո-սից: Քրիստոնյան մեք է Ավետարանում «Ճառելուց կանա Իմ անունով ու կասեն, թե՛ եւ մեք Քրիստոսը, եւ շատերին կործանեն» (Մատթ. ԻԲ 5): Մարդ պետք է ուշիվ եւ նո-հե՛ր ինչի՞ տուղը ճշմարտություն տարբերել հա-մար: Քրիստոնյա իմիջն իր Եկեղեցին՝ իրա-գործելու համար իզուկներական այն առա-բությունը, որի համար աշխարհի չեղել իր համարվածություն հեռու էլ ուրախեց Սուրբ Հո-գուն, գրողաբեք առաջակներին, որակե՛վ շարունակեն այդ առաքելությունը:

Շարունակությունը՝ էջ 8

ԶԳՐՎԱԾ ՀԱՐՅՈՒՐ Է՞՞

Սիլվիա՝ էջ 4

Կարծես հանգեր է, չի երեսա: Թուխովը պատեր է: Բայց որ մոտիկ ուզես, անթեղ կրակ կերես, կվաճառես... Անթեղ կրակ վառի, կանայի՝ Կրակ արդարություն է, անախ է... Կարող կրակ է, ծա-րավ է՝ (չ 390): Զեյնուն է, ո՞վ գի-տե՛ս, ռուգե՛ք եւ կուլանքս դուրսա-գա՛ն, որքան իր կերտած ինտուգ, տառիները շարունակ ծախել է կեր-սիլիս իր սրտի դռները ու «Ի՛նչ եւ գրված» հարցին, Մուսեղիմի ուր-գա՛ն «Ի՛նչ տեսա՞նք» հարցի լսանք միայն մի պատասխան է պաշել, «Մեր վանքը երկան էինք իր տեղ կանգնելու, գետն են խման վե-րեթոր՞ք» (չ 430): Անե՛ք եւ թե՛ եր-կակն իր տեղում մեք է պատանում, ու այդ երկին կնկարանում ունեցած «Ելանք» կարտուն է, որ մեք այն-տեղ պետք է տանք:

Զեյնուն մարդու մտածողությու-նը ու որպե՛ս գործի դիմանակը կավազան է ներկայանում Նրա մանավանդ «Աստիսան գիրքը» պատկաճը, որը ոչ միայն բու-րականության, այլեւ գեղարվես-տական պատկերանյա առումով, ըստ սե՛ր, ամենակատարող տեղն է գաղտնեցում գործի ստեղծագոր-ծությունների ողջ համակալվե-րում: Այս պատկաճը բնութա-րական արժեք ունի Զեյնուն՝ որ-պե՛ս ստեղծագործողի ճշմարեա-բանական ընկալումների տեսա-ն:

կյունից եւ: Անե՛ք է, թե Զեյնուն այս պատկաճը գրել է ոչ այն-քան ուրիշի, որքան իր մասին, որ-քան էլ որ այն իր ընծայականով ակնարկի «Մեր պատմաբանե-րին»: Իսկն ասած՝ պատմաբան-ությունը ներառում է հայ պատմա-գրության կատարաշարն պատմա-բաններից ինչ՝ Լեոյի կյանքի ու գործի ողջ դրվագները: Բայց դա լուր արտաքին երանք է: Իրակա-նում Զեյնուն այդ պատմաբանը խաղաղել է իր կնարագիրը, պատկերել է արվեստագետ մար-դուն մտադասաշունչություններն ու կատարակարգությունը, որոնք ու-նեցել է ինքը՝ թե՛ որպես գրող եւ թե՛ որպես մտածող: «Երջանիկ չե՛ր եղել եւ... գրում է Զեյնուն իր պատմաբանը՝ որովհետեւ իր-գելի չե՛ր ունեցել ոչ մի խաղաղ ասել: Նա միշտ վրան էր եղել մարտ, մայակ մտրույններով, միշտ պատրաստ առթույթով: Լի իր ե-ղել գայրույթով, վշտով, ու ծախն իրապարկությունը» (չ 258):

Այս պատմաբանը զգումն է ա-վելի լավ հասկանալու Զեյնուն մարդուն ու մտածողությունը: Իր Զեյնուն այս պատմաբանում գտում է ավելի իր մասին, քան ուրիշի-ն, համոզված իր պատմաբանը «սպարան» նաեւ այն դրվագե-րից, երբ խոսվում է պատմաբանի երկուր գրական գործունեության մասին: «Մնցալում երբեք իր

գրական գործերի մասին չե՛ր խո-սե՛» (չ 256), «... անուն ու համ-բավ ունեցող բոլոր գործերն էլ, իրենց Նոր երկերը իրապարակ հանելով, ահով ու երկուրդ են իս պատմում Նրա կարծիքներին...» (չ 254) եւ այլն:

Զեյնուն, ինչպե՛ս իր կերտած երկերը, առանձնություն պատե-րին, չլուսաբանող գիշերներին (Ու-շեք, որ կյանքի վերջում Նրա եր-րուց կուրացել էր, ու ցեղեկներն էլ գիշերակ շարունակություն էին) ռուգե՛ք եւ շատ երկար է նայել մթության խորքերը, կակաճել իր դավաճան գաղափարներին ու հի-շեցումն ասել իրեն հառնել են այն երկու դավաճանները, որոնք նա ճանաչել է իրավասանել երբեք՝ «աշխատանք եւ հայ ժողովուրդ», որ նշանակում է տղանք ու ինք-նառաջ կվիրում գործին, գրելն, երկրին:

Իր պատմաբանում Զեյնուն մեք է բերում Ռոմիանսն Թումա-կյանի՝ Կերեցի մեծ բանաստեղծի հայալուծ լեւաբերող իր բառա-յը: «Կայանա՝ առաջ իր փոխուրու-ն, ուրդ գզույլ չի՛ր իրողի/Ո՛վ իմա-ն ու ի՛նչի՛, փոխուր թիլն եւ կուրում ուր՝ ի՛նչի՛, փոխուր, թե՛...» (Մե-ր, 258): Չախտեղիվ հանդերձ Հոփ, Թումանյանին տրված դիակվ

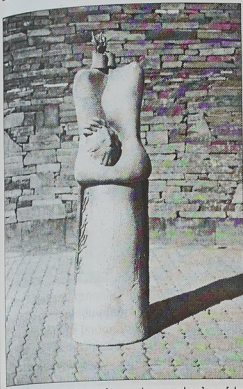
Փիլան Մարդուկի հետ, 1960 թ.

բնութագրի՝ փակագծում ասենք, որ այս պատմաբանում, արանկն ընկնե՛նք հնարավորությունների անհամարում, Զեյնուն եւս հասնում է հորձանք տվող մտքերի, թեա-վում ու պատկերները բաների ե-րազան խոսքայան ու կորույթն: Սակայն քառային ինքնատկանում մեք ավելի ուրիշ մի մոդի է տա-նում, որը երեւն է ինչպե՛ս Զեյ-նուն՝ այդ քառայն ոչ պատասխա-նային իր պատմաբանում ներառ-ելն հակառակաբեք (այն ուրիշ գեղով շարունակում է պատմվա-ծի անիվները), այնպե՛ս էլ Զեյ-նուն՝ որպես գրողի գնահատելու օ-բյեկտիվ մոդուլը: Արդյո՞ք ամեն իր, ինչպե՛ս գաղաշարձում է մեծ ու-նեցին իր քառային շարունակու-թյան մեք, չախտի՞ր գզույլ դի իր

ուղեք իրողին (ավելացնե՛ք նաե՛ր գուրջ թղթի), քանի որ ով իմա-ն է՝ իր տառապած մարդու իմա-նը եւս պատմում այն իրողում, եւ մար-դու փոխում է խոցվում չառաճա-նաբանական խոցեցի: 30-ական թվականներից սկսած, որպես գրողների ակումբների մեք մուգացել թանաքաբան մեք (չուցանե՛ք ինչպե՛ս այն թանաքը չէ՛ր, ինչպե՛ս եւ պատմվում էր, որ այդ-պե՛ս էլ պայտապ կարող է բոլ-րեւ պատմությունը շատ էջեր, ո-րոնք իրենց դառնություններն հետ մեկտեղ պարունակում էին նաեւ մայակն էջեր, որ ավա-նությունների պես ավանք են բոլոր պարողների հետ ու իրողում՝ ուր-պե՛ս գրված ու չգրված գրքեր:

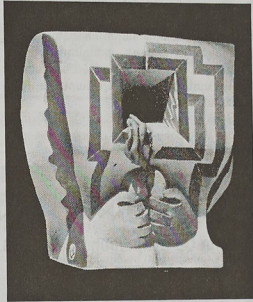
Շարունակությունը՝ էջ 9

պէս Առողջօրէնայի, ու պատշաճաբար մը Նազարեանի այն քանակէի խմբին, որոնց անպաշտ Էստէ Լապպալան 20-որդ դարի վերջի տասնամայակներէ հայ եկեղաւորներէ անտարր ծաղկումը, չսահմանափակվեց երեւոյթաարդական տարիներէ արկածալից փորձական հրոսակներով: Վերջերս Յան Նազարեանի Նարայի տանը խոսեցող Նոր Ետեղաւորներու խմբի անհատական ցոյցահանդեսը լավագոյն վայելալիքուն է Լապպալանի ստեղծագործական մշտական Երկուն: Նոր արվեստը, որը տասնամյակ մը Գեղարվեստական արտադրանքուն իր բացակայեցողութեամբ, եղէ եւ մնում է Լորդօրէնայից դեպի դուռն Էստէի հոգեւոր ըմբռնութիւն, մի որպէս որը տասնամյակ տեսնականատեղի է մերօրյա «այլ արվեստի» հետեւորդներուական քառունը:

Յան Առողջօրէնայի գործունեութեայն առաջի երկու տասնամայակներէ առաջակետէ Լապպալան էին խնցեցողութեայն հետ: Դռնակները ետեւործակ արմատական փոփոխութիւններուն, որոնց Ի դէպ անմիջականորէն ծնող բերեցին համայնօրէն ու հայեցողութիւնը, ապաշեցող էին հասակապէս սիրող անպաշտական պատկերացումներէ ընդհանրաւոր ձօնի վրայ: Յայն տասնամյակ, երբ հայ խնցեցողութեայն ստեղծագործական ծնունդները Իմաստական զգուշուն էին Ետեղաւորականի: ընդհանրապէս սահմանափակում, խնցեցողութեայն բաժանում, որն Ի վերջոյն աւելում էր Լորդաւորական Նշանակութեայն հետեւում էր իր ժամանակի ընդհանրում գտու լեզուաբանի, իր առաջին փորձերուն Էն անունը Ետեղաւորներու Իմաստական

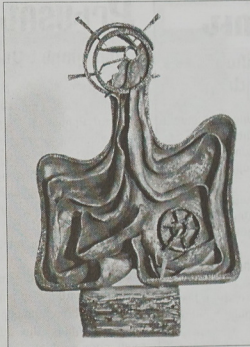

Արտահայտված պայառարկաները գրեթե միայնակ ենթեյց՝ այն էլ ոչ միայն արտաքինապես: Արդ գործերի մեծ մասը, հիմնական ինքնով իր արարողների ու անպի հրապարակության մեջ, ու հոգեբանորեն ճշգրիտ արարողությունով 20-րդ դարի ինքնով տասնամյակների խորհրդային հանրության հոգեբանությունը կարող էր ամբողջությամբ ցուցաբերել արդյունավետ փոփոխություններ: Ուղղորդված լինելով փաժամանակակից բժշկության եւ բժշ գեղարվեստական լուրջագործություններով եւ իրենցով համակցվելով խնցքագործության, քանակային գեղարվեստի, գեանկարի գեղարվեստական միջոցներով: Ա. Սուրդուկանյան գործերը հավասարապես պատկանում են բժշ քանակագործական եւ բժշ գեղարվեստական աշխարհին, թեպետ դիտորդի հաշիվում իրականացվում էր խնցքագործության քերական գեղարվեստական լեզվով Սուրդուկանյան պատկերացումները (այն անտեսելով, պատկերացումները տասնամյակ, քաղեր արդեն փոխանակվում

որով վարդաբեր կարողանում էր համակցել տարբեր տեխնիկաներն ու խեցեգործական պատկերապատման հնարները, պատկերակերպի ծավալմանի և մանրեղծի մշակման և արտահայտչական ցանկալի արդյունքի հասնելու կորագծային մեծա-վարդաբերությունը, որոնք էլ վերջը հասնեցրին քնարականի փիլիսոփայական խորասուզումային, Կ. Սողոմոնյանի բերեցին միջազգային ճանաչում ու մրցանակներ։

1990-ականների շախմատային առ-

1990-ականներին Հայաստանում առկա օրյուտովի իրադրությունների պատճառով Սյունիքի մարզում բերդիցորդը դարձավ գեղակերպ, որը, սակայն, ամենաշեղ չփոխեց կրա գեղարվեստական կողմնորոշումը: Մարդկային գիտակցությանը հասու գաղափարների ու կերպարների պատկերողում կրա համար մնաց ակնփոփու: Մյուս՝ մարդկային հոգու գաղափարները թափանցելու, կյուֆի արտադրելու օրինակները հետևում են մերօրվային երաժշտությանը:

թաղեր հասնելու նույն ներքոբնակարանային ծախսերն է: Անձեռնխելի, անհասանելի ճանապարհային Սողոմոնյան արտաքին տուժմ է մարդու, նրա հոգու անորստի շարժմերի մասին կի բազմազան ինքնադիպ խոսքը, բայց արդեն՝ գեղանկարի լեզվով: Իր ստեղծագործական առաջին բայելքից, որոնք ուղղված էին կենդանորեն ստեղծականորեն սահմանների բազմակերպ գոյություն ունեցող հասարակության համար:

գակցումների հնարավորությունների հաստատումը. Ստորոշումով մշտապես մնաց իսկապատարի իր հիմնական ներուժական թայնը եւ ազգային գերավերական մասնակցությունը պարտավորեցնում էր որակներին: Այլաբանական կառույցը, երկապատարավորական լայն ընդհանրացումների հաստիճան ունակությունը, գերավաճական ինտեգրացիայի ըմբռնության հաղելը որակներն են, որոնցով ներթափանցված են հայկական մշակույթի նշանավոր գործերը, մեծապես արտացոլված են Ստորոշության հաստացման գերակարգում:

Տարիներ առաջ հաստատվածը հեղափոխում էր ռուսական տեղի պորոշնիկները և կարգիչները միտքայան անցում: Ստոր-
մույնյակները երկրաչափական ավելի նեղ
հաշվե հանրե բեռնե, իսկ ավելի-բարձր ակելի
լայն ճանաչում: Դրան կապատեղի երկու-
պակակն հեղափոխեցական միջավայրի
իմեռ նաեւ ազատ ու անբնաբար շրջուակը
հեղմունիայում պարբերաբար կազմա-
կերպով իր անհատական ցուցահանուե-
ները, մասնակցութեան միջավայրին բա-
զում ցուցահանութեանին, որոնք կազմա-
կերպով իմեռ թե՛ բոլր Գերմանիայում եւ
թե՛ երկրաչափայն այլ երկրներում:

Մեզ համար կրկնակի արժեք ունի այն հանգամանքը, որ բազմապատկելով հարեկական արվեստի փառքը՝ Սողոմոնյանը միաժամանակ իրան է հանդիսանում Հայաստանի ևս բազմազգ եվրոպայի միջև տեղեկացար երկիտություն: Իսկ երկստությունը այն կարելու դպրոցն է, որի անմիջականորեն կանխում է կեղծ «գեղարվեստ»:

վեստական արժեքների» հավակնոտ, անբովանդակ «ավանգարդի» կոմերցիոն արտահանման ընդարձակումը:

ՀԵԼԼԵՆ ԳԱՅՖԵՃՅԱՆ
Արվեստագետ

Թարգմանությունը՝ Ռ. ԱՐՈՅԱՆԻ

ԽՈՍՔԻ ՀՈԳԻՆ

Սկիզբը՝ էջ 5

հնչաես նշում է Մարտիրոս ավետարանիչը (ԺԼ 19)։ «Եկավ մարդու Որդին. ուտում է եւ խմում. եւ ասում են՝ ահա ուտող եւ խմող մարդ, բարեկամ մաքսավորների եւ մեղավորների. բայց իմաստությունը արդարացվեց իր որդիների կողմից»։

Ե՛մ անա Աստուծո՛ր Որդի՛ն եկե՛մ,
համարձակ մարդկության փրկության
հասնապարհին ու երկրյա պարտերու
օրհնաւը, որը որդեգրելը ոչ միայն
գործ է մարդու ուժերը, այլեւ ան-
հատ անասնաբանը, հետեւաբանը,
անեւաբանորդին կերպն է։ Առաջա-
նորդ հետեւեցին իրա՞ն փորձելով
Արարչական կամքը շահել մարդ-
կայեւ։ «Իսկ աղո՞ր» գիտեալով Տի-
րոյ խնայողի կապը՝ բնական եւե
համարձակ մարդկանց (Բ Կողմը, է
11)։ Ե՛մ համարձակ, ինչպէս եւ, Կոլե-
քին անսխալեան ազատութեան
ժամ ատում եմ թույլ տալով ու թե
հրապա՛ս տալով։ որդեգրեալն ու-
րում եմ, որ ամեն մարդ լինի անս-

պէս, ինչպէս ես եմ. բայց յուրա-
քանցյալ ոգի իր շնորհի ունի Աստ-
ծուց, մեկն այսպէս, իսկ մյուսն
այնպէս» (Ա Կորնթ. Ե 6-7): Իր հե-
տեւորդներին եւ հետագա սերունդ-
ներին օգնելու համար էլ հեթանո-
սաց առաքյալը նշեց. «Տես՛ք, թե
ինչպիսի գործով գրեցի ձեզ հա-
մար» (Գաղ. 11):

Ավետարանում անդառառն՝ ինչպիսիքն էր խոսքն ի նրան, քաղոքի ողնի արցունքն էր հաճանքն է, սա-կայն երբայքցեղներին լուսանքն թոյ արեա համարով (7) 12 կողոտ եւ կրկին իմնավորդէ անս փնքը, որ անսրիւսաճաճ է խոսքը կերտել հա-մանայն իշխող ժողովուրդմանա-ծողոթանն էր պալի պալին հասարա-կութեան իւրովը հացքերի: «Եւն-դակն է Լատնոն խոսքը, ազգու եւ պալին հասուո, անս ամեն փ երկ-սարի տուր, եւ կըրով անցնուլ է միւլէն ճուլ եւ իւղու, իւրերն է ճո-լուտնին բաժանանս սահմանը Եւ քննուլ է տրիտ մտածունկն Եւ իւրիւրընկերն:

«Ստորի մտածողների ու խորհրդողների քննության» մասին պայքար կեղծող իշխելներն էլ խոսքն ու լուծմանսխորող արդի հոգեբանների ու մեղադրողների հոգեբանների այն զրոհասեղումը, ըստ որի՝ խոսքը պատասխանի կիսանկի միայն էլ եղելով, էթե այն կառուցված է մարտակի եւ կրա մտադրի մատարակի (հոգեբոր խոսքից երա- ղում հարկ է հաշվի առնել նաեւ հոգեբոր մակարդակը) մանրա- նան հեռադրոտման, ընթրվա- յուլթի ու ժանրային կարգապարի մամապատասխանության ար- ընդունումը:

Եւ ինչպէս նշում է Գաբրէիլ Ա
մենայն Յայոց Կաթողիկոսը. «Զա-
ղոյիտութիւնը եկեղեցւոյ լեզ-
ւին մէջ ունեցալ ի մակընթացու-
թեան եւ տեղատուութեան պահե-
լը, բայց միշտ մնաց ներկա ու կե-
տաւի: Ներկայիս եւ բարձրացած աշ-
խարհի բոլոր եկեղեցիներուն մէջ,
տարաւէ կամ իւրաքանչեւ իւրաքան-
չեւ, իսլամականացեալ եւ քրիստոնե-
ականացեալ ամենէն ազգու միջոցներու
միջոցաւ մտնի»:

ԿԱՌԱՄԵՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՃԵՄԱՐԱՆԻ ՅՈՒՆՁՔԸ

Կալկաթայում գտնվող եւ պատմական հարուստ անցյալ ունեցող
Հայոց մարդասիրական ճեմարանն այս տարի եւս ունեցավ իր բարի
հունձքը:

Ճեմարանի տասնամյա դասընթացն ավարտեցին աշակերտներ
Հայաստանից եւ Իրանից, որոնք իրենց ուսումը պիտի շարունակեն
Պարսիցի պալատում ավագ դպրոցներում:

Լրանցից չորսը իրենց տանմեկ եւ տասներկուերորդ դասարան-
ների կրթությունը կստանան Կալվարայի նշանավոր «La Martiniere»,
եւ Գեորգ Սիմոնյանը (Չայաստան)՝ «Assembly of God School» դպ-
րոսներում:

Ճեմարանի կառավարիչ, ինկվախայրց իղգեւոր իովիվ Տ. Խորեն աբղ. Դովիանիսիայեան հաջորդութլոս մարդեղ իր ասեւրիւն Նոր ռուսում-նական հաւատաւորութլոսնեւրում եւ իրորորդեց նմանիլն պտղաւորու սերմնահատիկի:

ԶԳՐՎԱԾ ՀԱՐՅՈՒՐ Է՞Ջ

Սյրաբ* էջ 6

Զոյգերը այս պատմվածքում բացահայտում է հայ ժողովրդի հարատևության գաղտնիքները մենք՝ իրա մասնավորապես՝ ինքնագիրություն հասնել մեծ սերունդներին իր գործին, արարածներ, ստեղծմանը, հոգեւոր ու ֆիզիկական մաքաւման այն միաստանը, որի ապեղմուն է ոչ միայն անհատը, այլեւ մի ամբողջ ժողովուրդը: Իր այդ համոզմունքը գործ մասով կապում է հասկանք պատմության երեսին, որի ապեղմուն թեւ մութ է արդեն տիրում, սակայն այն տիրուն ու հոգին լեցուն են լույսերով: Նա ի կարող էր անհայտ աշխարհից, քանի որ ի արե ի կարող էր մեծ գործը, իր գործ իր սերնդի հայրուր է՞նք արե՞նք, որն ապեղում կոչ է Լիվիան մասագամ, պատմության իմաստավորում: Պատմության, ասել է թե՛ Զոյգը, պետք է իր վերջին խոսքում ճշմարտությունն աւելն, գրեթե «... ինքնություններով ու մոլորություններով, կառուցումներով եւ փու-

գուսներով լի» իր ժողովրդի ապը: Գրվե՞ց այդ ապը, թե՞ պիտի մնացն ասլ թոթեթը, որոնք միայով ստեղծ իր հսկայան ստեղծագործող մարդու ձեռք: Իսկ որ ինքը, Ի՞նչ պիտի գրե Նա: Սիրոյ՞ ասլ, որ ինքը, ճանաչելով հայտնե իր ժողովրդի պատմությունը, այնուամենայնիվ չէր հասնել նրան ճշմարտությանը: Եվ ստորոջ այդ «գրվելը», սակայն էլ ինքի փաստը խորիորդակի լի արե՞նք ձեռք չեն բերում՝ թե՛ պետք է հայոց պատմությունը կորցն գրել, եւ որ այն պետք է մնալ մարդու թողեթի զոր, գրել լցված թանաքամանով ու գրել տիրաւ ու արեթեղող պատմություն: Կարող են ասել, որ չգրե՞նք ու գրե՞նք, իսկ ասելի տալով՝ ժողովուրդի ինքնին պատմությունը միշտ էլ կոր գրողը է՞նք չեն, ու ամեն մի ժողովուրդ ի՞նչ բայով՝ ինչ գրված այդ սպիտակ էթերի վրայով՝ հաճախ անտեսելով «մի չլին» բան, որ մենք ճշմարտություն են:

Հրայրա Զոյգար կյանքից հեռացավ 55

տարեկանում՝ ստեղծագործական կյանքի ամենատեղուն շրջանում, երբ գուշակ էր գրիւք, իմաստանքն էին մտքերը, հստակման գաղափարները: Ամեն գրող, որքան էլ նա շատ գրած լինի, միշտ էլ ունենում է «գրված հարյուր էջ», ինչպես ասենք, Լիվիանը «ի Լիվիան» իր սերնդի կտակը, երաժշտը «ի գրում» իր սերնդի սերնդին: Եվ եթե Զոյգարի կերտած հերոսը՝ պատմությանը-գրողը, եւս թողին չիանենք իր գուշակագործը 100 էջը, որա փոխարեն ինքը գրեց ընդամենը 17 էջից բաղկացած իր «Սպիտակ գիրքը» պատմվածք՝ բացահայտելով ոչ միայն ստեղծագործող մարդու հարուստ ներաշխարհը, այլեւ ժողովրդի պատմության իմաստն ու խորիորդը, որն է՝ հաստատումը ստեղծման, երկրի հարաշունման ու անհատի կեցիւման:

Մոթ Եր, թանձր մութ էր (երբեմն առկայծող առանձին լույսեր) գրողի վախճակի շուրջը, երբ իր աչքերն էր փակում երբեմնի

գաղթական Զոյգը: Հորիզոնում այդ լույսերն արեին պիտի անկասեին: Իսկ ժամանակը է՞րբ է լցված մեկնով գրելու հայ ժողովրդի իսկական պատմությունը եւ երբ է ըստ երեւան խորանայու այդ պատմությանն ասանքին տառապալները կյանքի ու գործի բուն երեւան մեջ:

Արթուրն ԱՎԱԳՅԱՆ
Բանասիրական գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԵՆՈՒՄ

Զահանայի պատրաստման լսարանի ընդունելություն

Մայր Աթոհ Սուրբ Էջմիածնի Զահանայի պատրաստման լսարանը հայտարարում է ուսանողների ընդունելություն:

Զահանայի լսարանը պատրաստում է ամուսնացյալ եւ կուսակցորդ քահանաներ՝ Հայաստանի ու Լեւոնայի Հայրապետի բաղադրելու է զուգորդի համար:

Թեկնածուները պետք է լինեն 24-40 տարեկան եւ ունենան բարձրագույն կրթություն: Ուսման տեւողությունը երեք տարի է: Ուսանողներն ապահովվելու են հսկողականությամբ, սննդով եւ կրթաթոշակով:

Դիմումներն ընդունվում են ա/թ հուլիսի 20-ից սեպտեմբերի 20-ը:

Ընդունելության համար անհրաժեշտ է Գեորգյան հոգեւոր ճեմարանի քարտուղարություն ներկայացնել հետեւյալ փաստաթղթերը՝

1. Դիմում
2. Ինքնակենսագրություն
3. Երաշխավորագիր թեմի առաջնորդից
4. Սպորտական վկայական
5. Անկախ պատճեն
6. Բարձրագույն կրթության վկայականի պատճեն
7. Տեղեկանք առողջության վախի
8. Տեղեկանք ստացված կրթության
9. Հիվանդական գրքույկի պատճեն
10. Ամուսնության վկայականի պատճեն (եթե ամուսնացած է)
11. Կոնց համաձայնագրեր (եթե ամուսնացած է)
12. Երկու լուսանկար՝ 4 X 5 չափի:

Դիմումներն ընդունվում են ամեն օր, բացի կիրակիից, ժամը 10:00-16:00 (շաբաթ օրը միկն է մարդ 13:00):

Այլ մանրամասների համար դիմել Մայր Աթոհ Սուրբ Էջմիածնի, Գեորգյան հոգեւոր ճեմարանի քարտուղարություն (հեռախոս՝ +37410/ 517-180):

ՔՐԻՍՏՈՆՅԱՆ ԿՅՎՔԸ ԻՎՅԻ ՆԵՐՎՊՈՐԸ Է...

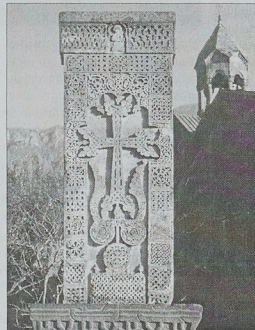
Մեր հյուրն է Մայր Աթոհ Սր Էջմիածնի միաբան Ս. Եղիա աբեղա ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԸ

Սյրաբ* էջ 6

Մայր մենք քրիստոնյա ենք դառնում Զրիստոսի Մարմնի՝ եկեղեցու շնորհով: Տուրք լուսնը քրիստոնյան կերծ դիմակ հագած, կերծ քրիստոս քարոզող արևաշաղկապներին, այլ իմանանք եւ վառա լինենք, որ մեզ՝ հայերի համար քրիստոնեությունը ճանապարհը բացվում է Հայ Առաքելական Սուրբ եկեղեցու միջոցով:

- Հայ՛ տուրք, եկեղեցու տուրք հայտնի ասում են, որ քրիստոնյայի կյանքը հոգեւոր ճանապարհություն է երկրից երկինք: Այս ճանապարհության ընթացքում ինչպիսի՞ քաներ են պահանջներ ընդհանուրային՝ հոգեւոր լճացումից գերե մարդու եւ որ ամենակարգերն է՝ հոգեւոր աճի համար:

- Իհարկե, աստվածաճանաչողությունը արարած մարդը մեծ անկեղծ լին ունի: Աստածաճանաչողությունը տեսական ընթացք է, միկն է մահ կատարվող գործողություն: Ձուրաշաղկապ կարիք ունենք հոգեւոր աճի էլ զարգացման, որը հնարավոր կլինի միայն այն դեպքում, երբ մեր հոգին, ներաշխարհի հանձնեք Տիրոջ՝ ինչպիսի տալով, որ Նա՛ դառնա իմանալիս ար հոգու: Հոգեւոր մեծ ունեւանքով՝ Օրեցօր կենսական կատարությունն աստվածարիվ: Այ՛, քրիստոնյայի կյանքը ճանապարհություն է երկ-

րից երկինք: Ինչպես տուրք Պողոս առաքյալն է ասում. «Մեր քաղաքացիությունը երկնքում է» (Փիլ. 4:20). Ուստի այստեղ պետք էլ փնտրել մարդու երջանկություն, ուրախություն, հասկացում, քանի որ ամեն ինչ ժամանակավոր, անցողիկ է: Մարդն ստեղծված է Աստծու պատկերով եւ նմանությամբ եւ կարող է երջանկ լինել միակի, իր բուն հայրենիքում՝ երկնքում: Իսկ հոգեւոր լճացումը տեղի է ունենում այն դեպքում, երբ քրիստոնյան բավարար է համարում իր ներկա վիճակը՝ չձգտելով հասնել ա-

վելիին: Միկնեղ պետք է ամեն օր մի առաքելությունն եւս շանել, մի սերնդն եւս հրաժարվել: Այդ ճիճն ու շանքն էլ երբ հոգեւոր առաքելությանը երաշխիքն ու գաղափարն է:

- Մեր օրերում, երբ այնպե՛ս շատ են գալթաթուրությունն ու տարատեսակ փորձությունները ինչպե՞ս էլ հնարավոր պահել քրիստոնեական դիմաճիւղը, երկաթալ:

- Քրիստոսն ասում է. «Կատարաւ եղել որոք, ինչպես եւ ձեր երկնավոր Հայրն է կատարալ» (Մատթ. 4:48): Աստված երբեք մեր կարողությունից ավելին չի պահանջում: Սպտեղ երեւան են մեր ճիճն ու շանքը, մեր Լիվիանը, վստահությունը Աստծուն: Եթե մենք մի փոք քանակը, Աստված կարող է վեր ավելին շնորհել, Իհն մտնելով: Քրիստոնեությունը մեծությունը հեկց այն մեծ է, որ մենք մեր ուժերին չենք ապավանջում: Մեր իսկյան Աստվածն է, մեր հավանքն է Բարձրագույ Տերն Եւ, քանի՞ Նա՛ է, որ իրաւորեցված են բարձրացված եւ հարստացված եւ արքայացված եւ ուստի կարող են, որ մենք հնազանդե՞նք Նրա կանգնել, կատարե՞նք Նրա պատկերակները: «Սուրբ եղե՛ք, որ ինչպես տուրք են եւս» (Ա Ղես. 16): - ասում է Տերը: Եւ մարդուն էլ, որ մեր քրիստոնյայի ընթացքը լինի սրբության ուղի, որը մեզ պիտի հրեւան երկնից արքայություն ու տեղ հարազվարճ ուրախություն եւ Զրիստոսի հավիտենական ներաշխարհություն է:

Հյուրընկալեց
Ամեթա ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԸ

ԿՐԻՍՏՈՆՅԱՆ ԶԵՆՈՒՄ

ՀՈՒՎԱՆՆԵՍ ՏՈՐՏՈՐԵՅԻ

«Մեկնություն Մատթեոսի Ավետարանի»

Ն. Օ. Ս. Ս. Տ. Պարեգի Բ Մայրապոլսի Պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրինուրան Մայր Աթոհ Սուրբ Էջմիածնի Կրիստոնեական բաժինը կըրեք լույս է ընծայել Հոկտեմբեր Տործորդեցի «Մեկնություն Մատթեոսի Ավետարանի» աշխատությունը եւս Եպիմե Աստուր «Ճառեղնակ»:

Մատթեոսի Ավետարանը ներկա մեկնությունը գրվել է Հոկտեմբեր լույս է ընծայել Հոկտեմբեր լույսից 1316 թվականին՝ որպես շարունակություն ար Լեւոնե Շնորհալուր Մատթեոսի Ավետարանի մեկնության, որը ընդհատվել էր 17 համարով: Նա համալրաբար հայոց միջնադար-

ում ստեղծված ամենաանկախ ու մանրակրկիտ մեկնությունն է, որ կատարվել է համաբնութագրական եւ հայ հայրերի մեկնությունների իմաստ վրա: Երկուստուր այս աշխատության նախարարը, թարգմանությունը եւ ծանոթագրությունները Սերա Մուսմերցյանին են:

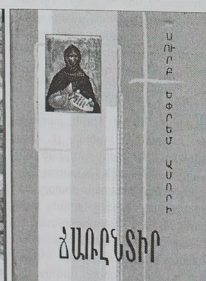
Ս. ԵԾՐԵՄ ԱՍՏՈՐԻ

«Ճառեղնակ»

Սր Եպիմե Աստուր «Ճառեղնակ» ժողովածուն կազմված է հեղինակի ճառերի՝ «Կցուրդ Ա. Եպիմե

մի Աստուր» (Ն. Սիրեան, Կիսենա, 1957) ընդարձակ եւ «Սրեյն Եպիմեի Մատեմատիկական, հաստոր 4, ճառը եւ արքայ» (Կենտեղ, Ն. Ղազար, 1836) իրատարությունը: Գրաքարից փոխարեղ, առա-

քանը եւ ծանոթագրությունները պատրաստել է Մարգար Արաքյանը: Երկու աշխատություններն էլ իրատարական են մեկնաառությամբ «Մատթեոս Գաբրիելյան» իմնատարով:

ՔՐԻՍՏՈՆՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Կրիստոնյան, մշակութային, լուսավորական երկշաքաբաբեր Պատրիարք Մայր Աթոհ Սուրբ Էջմիածնի Հայաստանի՝

«Քրիստոնյա Հայաստան» թեթր խմբագրություն

Գրախոսը համազգի՝ Աստուրի Մատթեոսյանի «Պատեմական վկայական» 624 Խմբագրության հասցեն՝ Մայր Աթոհ Սր Էջմիածնի

Հեռախոս՝ 517197
Էլ փոստ՝ et@etchmiadzn.am
Ստոր. տպագր. 17.07. 2010 թ.

Տպագրանակ՝ 2100
Գինը՝ 50 դրամ